УДК 629.331:368.013(045)

DOI: 10.31339/2617-0833-2019-2(27)-217-221

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ РИНКУ АВТОТРАНСПОРТНОГО СТРАХУВАННЯ

Соловей Н. В., Желіба А. А.

CURRENT STATE OF MOTOR INSURANCE MARKET DEVELOPMENT

Solovei Nadiya, Zheliba Anna

У статті проведено дослідження динаміки та проаналізовано взаємозв'язок та взаємозалежність процесів, що спостерігаються на ринку автомобільного страхування. Тема дослідження обрана з урахуванням того, що на сьогоднішній день в Україні спостерігається збільшення кількості автотранспорту, з чого випливає зростання кількості дорожньо-транспортних пригод. Дана тема досліджувалась комплексно, з метою вирішення деяких окремих проблемних питань, розв'язання яких вплине на рівень застосування фінансового механізму розвитку ринку страхування автотранспорту.

Ключові слова: страховий ринок, автомобільний транспорт, страхування, зелена картка, страхові виплати.

The article studies the dynamics and analyzes the interconnectedness and interdependence of the processes observed in the car insurance market. The research topic was chosen taking into account the fact that today there is an increase in the number of motor vehicles in Ukraine, which implies an increase in the number of road accidents. This topic has been investigated comprehensively to address some specific issues that may affect the level of application of the financial mechanism for the development of the motor insurance market. Motor insurance in the article is considered as a complex of insurance services provided to users of vehicles, as well as to third parties who are direct road users. Taking into account the conducted observations on the auto insurance market, it is concluded that Ukraine has a positive tendency to develop in this area of the economy, and this may affect the improvement of the country's financial condition.

Keywords: insurance market, road transport, insurance, green card, insurance payments.

Поглиблення фінансово-економічної рецесії в Україні дає свій відбиток на розвиток страхового ринку. Взагалі, страхування відіграє важливу роль в розвитку економіки України. Розвиток науки в економічній сфері на фоні динамічних реалій сучасного економічного життя вказує на необхідність дослідження теоретико-методологічної основи розвитку ринку автотранспортного страхування.

Дивлячись на сьогоднішні реалії, можна помітити, що транспорт посідає одне з головних місць і в житті сучасного суспільства, і в системі страхування, оскільки транспортні засоби є джерелом підвищеної небезпеки. Унаслідок зростання нестабільності страхового ринку розробка ефективного механізму регулювання його розвитку, а також оцінка рівня фінансової безпеки, зокрема досліджуваного виду діяльності, досить ускладнені. На сьогоднішній день в Україні спостерігається збільшення кількості автотранспорту, з чого випливає зростання кількості дорожньо-транспортних пригод. За період з 01.01.2019 по 30.09.2019 року в Україні зареєстровано понад 114769 дорожньо-транспортних пригод за даними Головного управління національної поліції. Тому є необхідним страхування автотранспорту, адже зі зростанням кількості ДТП, зростає й матеріальна шкода, що зумовлює обов'язковий характер даного виду страхування.

В Україні страхування відповідальності власників автотранспортних засобів є обов'язковим.

Вагомим внеском у розвиток страхового ринку та становлення транспортного страхування стали історичні, практичні та логічні дослідження вітчизняних і зарубіжних

вчених В.Н. Томіліна, О.В. Самохвалова, А.А. Казакова, Ж.Лемера, В.Г. Шахова, А.А. Медведєва, А.С. Міллермана, Р.Т. Юлдашева, В.Г. Богаченко, О.М. Зальотова, А.М. Соболева, О.В. Козьменко.

Виходячи з того, що дане питання досліджували комплексно, залишається досить багато невирішених питань, вирішення яких вплине на досягнення вищого рівня застосування фінансового механізму розвитку ринку страхування автотранспорту.

Як можемо спостерігати, все більшої актуалізації набуває потреба у приділенні більшій увазі сучасному стану ринку транспортного страхування як одному з найбільш затребуваних елементів страхування, та виокремленні пріоритетних напрямів його подальшого розвитку в Україні.

Метою наукової статті є обґрунтування теоретичних засад розвитку і становлення транспортного страхування, регулювання транспортного сектору страхового ринку України.

На сьогоднішній день в умовах нестійкої економічної ситуації в країні все більше спостерігається зростання ролі страхування як джерела інвестицій в економіку, що сприяє покращенню фінансової ситуації.

Автомобільний транспорт – доступний, зручний та досі найбільш небезпечний вид транспорту. Впровадження страхування автотранспорту пов'язане з необхідністю компенсації шкоди, заподіяної здоров'ю, життю або майну потерпілих внаслідок дорожньо-транспортної пригоди та охорона майнових інтересів страхувальників.

Страхування автотранспорту можна розглядати як комплекс страхових послуг, які надаються користувачам автотранспортних засобів, а також третім особам (вигодонабувачам), які є безпосередніми учасниками дорожнього руху. Забезпечення захисту майнових прав та особистих інтересів учасників дорожнього руху є метою цих послуг.

Об'єктом автотранспортного страхування виступає майновий інтерес фізичної чи юридичної особи, пов'язаний з експлуатацією автотранспортних засобів на випадок втрати вартості майна, а також життя, здоров'я, працездатності страхувальника або застрахованих осіб у разі настання страхового випадку [1].

У межах проведення даного дослідження було розглянуто стан ринку автотранспортного страхування, необхідно визначити, що в Україні він представлений такими послугами: КАСКО, обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності автовласників на території України (ОСЦПВ), «Зелена картка». Тому необхідно дати характеристику кожному із видів послуг.

КАСКО – це добровільне страхування автомобілів або іншого виду транспорту від таких ризиків, як викрадення, дорожньо-транспортна пригода, стихійне лихо, пожежа, вибух тощо [3].

Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності автовласників на території України – це страхування, при якому, у випадку дорожньо-транспортної пригоди, потерпілим виплачується компенсація за відповідним страховим полісом [2].

«Зелена картка» – це сертифікат, за яким у випадку дорожньо-транспортної пригоди, якщо її винуватець є застрахованим за цим полісом, третім особам виплачується страховою компанією компенсація [3].

Проведемо аналіз стану ринку автотранспортного страхування за величиною валових та чистих премій і виплат.

Динаміка основних показників страхування автотранспорту – страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів за внутрішніми договорами (ОСЦПВ), страхування наземного транспорту (КАСКО) та за міжнародними договорами («Зелена картка») – наведена в таблиці 1 та 2.

Таблиця 1

Динаміка обсягу валових страхових премій за 1 півріччя 2017-2019 рр. за видами автотранспортного страхування

Види	I півріччя 2017, млн грн	I півріччя 2018, млн грн	I півріччя 2019, млн грн	Абсолютне відхилення між 2019 та 2017 рр., млн грн	Темп приросту 2019 до 2017 рр., %
КАСКО	2593,7	3027,6	3768,3	1174,6	45,29
ОСЦПВ	1836,9	2192,8	2438,6	601,7	32,76
«Зелена карта»	606,1	753,4	1026,4	420,3	69,35
Всього	5036,7	5973,8	7233,3	2196,6	43,61

Джерело: складено за даними Нацкомфінпослуг

Таблиця 2

Динаміка обсягу валових страхових виплат за 1 півріччя 2017-2019 рр. за видами автотранспортного страхування

Види	I півріччя 2017, млн грн	I півріччя 2018, млн грн	I півріччя 2019, млн грн	Абсолютне відхилення між 2019 та 2017 рр., млн грн	Темп приросту 2019 до 2017 рр., %
КАСКО	1230	1554,9	1763,1	533,1	43,34
ОСЦПВ	916,9	1087,6	1201	284,1	30,98
«Зелена карта»	233,7	281,4	285,6	51,9	22,21
Всього	2380,6	2923,9	3249,7	869,1	36,51

Джерело: складено за даними Нацкомфінпослуг

Якщо розглядати динаміку обсягу валових премій у розрізі трьох досліджуваних видів автотранспортного страхування, можна відзначити, що кожного року відбувалось їх збільшення.

З таблиці 1 можемо спостерігати, що кількість валових страхових премій по полісам КАСКО у I півріччі 2019 зросла на 45,29 % у порівнянні з I півріччям 2017 року і становило 3768,3 млн. грн., при страхуванні цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) обсяг валових страхових премій збільшився на 32,76 % у порівнянні з аналогічним періодом у 2017 році і становило 2438,6 млн. грн. Також можемо спостерігати збільшення валових страхових премій на 43,61% за всіма видами автотранспортного страхування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка») у порівнянні з 2017 роком.

Беручи до уваги дані таблиці 1, можемо також спостерігати збільшення валових страхових виплат за I півріччя 2019 на 36,51% у порівнянні з 2017 роком. Відповідно до цієї таблиці, спостерігається збільшення виплат по полісам КАСКО на 43,34%, по полісам ОСЦПВ — на 30,98%, а по полісам Зелена карта» - на 22,21% у порівнянні з I півріччям 2017.

Розглянемо динаміку чистих страхових виплат та чистих страхових премій за I півріччя 2017-2019 рр. (табл.3 та табл.4).

Таблиця 3

Динаміка обсягу чистих страхових премій за 1 півріччя 2017-2019 рр. за видами автотранспортного страхування

Види	I півріччя 2017, млн грн	I півріччя 2018, млн грн	I півріччя 2019, млн грн	Абсолютне відхилення між 2019 та 2017 рр., млн грн	Темп приросту 2019 до 2017 рр., %
КАСКО	2332,4	2872,1	3403,5	1071,1	45,93
ОСЦПВ	1800,1	2149,1	2360,1	560	31,11
«Зелена карта»	493,5	626,4	870,2	376,7	76,33
Всього	4626	5647,6	6633,8	2007,8	43,4

Джерело: складено за даними Нацкомфінпослуг

Таблиця 4

Динаміка обсягу чистих страхових виплат за 1 півріччя 2017-2019 рр. за видами автотранспортного страхування

Види	I півріччя 2017, млн грн	I півріччя 2018, млн грн	I півріччя 2019, млн грн	Абсолютне відхилення між 2019 та 2017 рр., млн грн	Темп приросту 2019 до 2017 рр., %
КАСКО	1208,2	1539,2	1748,4	540,2	44,71
ОСЦПВ	916,4	1086,4	1200,9	248,5	31,05
«Зелена карта»	165	190	200,8	35,8	21,69
Всього	2289,6	2815,6	3149,7	860,1	37,57

Джерело: складено за даними Нацкомфінпослуг

Аналізуючи чисті страхові платежі, тобто платежі без коштів внутрішнього перестраховування, можна прослідкувати тенденцію до їх збільшення.

З вищенаведених даних в таблицях 3 і 4, можна зробити висновок, що у I півріччі 2019 обсяг чистих страхових по страхуванні наземного транспорту КАСКО премій зріс на 45,93%, а по страхуванню цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів спостерігається зростання обсягів на 31,11% у порівнянні з I півріччям 2017 року. Обсяг чистих страхових виплат у I півріччі 2019 за страхування наземного транспорту КАСКО зросли на 44,71% у порівнянні з I півріччям 2017 року. Обсяг чистих страхових виплат за страхування ОСЦПВ зріс на 31,05% порівнюючи з аналогічним періодом 2017 року.

Отже, після проведеного аналізу вищенаведених даних можна виділити низку проблем, що безпосередньо гальмують розвиток автотранспортного страхування в Україні. До таких проблем слід віднести:

- по-перше, систематичне зростання валових страхових премій вказує на збільшення кількості застрахованого автотранспорту та підвищення вартості послуг даного виду страхування;
- по-друге, зростання чистих страхових премій показує збільшення рівня внутрішнього перестраховування, що призводить до створення додаткових гарантій щодо уникнення проблем з фінансовою стійкістю, хоча при цьому виникає зосередження ризиків на території однієї країни;

- по-третє, підвищення рівня валових страхових виплат пов'язане із зростанням кількості дорожньо-транспортних пригод, як результат виникає велика кількість потерпілих в аваріях, випадки викрадення авто та інше.

Ринок автотранспортного страхування в Україні відзначається своєю динамічністю, на що вказують зростання валових та, відповідно, чистих страхових виплат і премій. Однак, цьому ринку заважають ряд проблем, які потребують запровадження низки змін для покращення його стану, а саме заходи зі сторони держави, активні дії зі сторони самих страхових компаній. Беручи до уваги загальну картину на ринку автострахування, можемо зробити висновок, що в нашій країні спостерігається позитивна тенденція розвитку, яка може вплинути на покращення фінансового стану України, а до цього збільшити кількість громадян, які зацікавлені в даному виді страхування.

Список використаних джерел

1. Базилевич В.Д. Страхові послуги: підручник. Ч. 2 / В. Базилевич, Р. Пікус, Н. Приказюк. – К.: Логос, 2014. – 544 с.
2. Временко Л. В. Сучасний стан ринку автотранспортного страхування в Україні / Л. В. Временко, О. В. Шаталов // Молодий вчений. – 2017. – №3. – С. 604-606.
3. Могильна Н. Проблеми та перспективи розвитку автострахування в Україні / Н. Могильна // Економічний аналіз. – 2012. – №11. – С. 183-185.
4. Кравчук Г. В. Проблеми і перспективи розвитку ринку страхування автотранспортних засобів в Україні / Г. В. Кравчук, Д. А. Курач, Т. В. Савченко. // Вісник ЖДТУ. – 2016. – №1. – С. 178-184.
5. Козьменко О. В. Нові вектори розвитку страхового ринку України : монографія / О. В. Козьменко, С. М. Козьменко, Т. А. Васильєва та ін.; кер. авт. проекту д.е.н., проф. О. В. Козьменко. – Суми: Університетська книга, 2012. – 315 с.

References

1. Bazylevych, V.D., Pikus, R., and N. Prykazyuk. 2014. *Strakhovi posluhy. Ch. 2 [Insurance services. Part 2]*. Kiev: Logos.
2. Vremenko, L. V., and O. V. Shatalov. 2017. "Suchasnyy stan rynku avtotransportnoho strakhuvannya v Ukraini [Current State of the Motor Insurance Market in Ukraine]." *Young Scientist* 3: 604-606.
3. Mohyl'na, N. 2012. "Problemy ta perspektyvy rozvytku avtostrakhuvannya v Ukraini [Problems and Prospects of Development of Auto Insurance in Ukraine]." *Economic Analysis* 11: 183-185.
4. Kravchuk, H. V., D. A. Kurach, and T. V. Savchenko. 2016. Problemy i perspektyvy rozvytku rynku strakhuvannya avtotransportnykh zasobiv v Ukraini [Problems and Prospects for Development of the Motor Insurance Market in Ukraine]. *ZhSTU Bulletin* 1: 178-184.
5. Koz'menko, O. V., S. M. Koz'menko, T. A. Vasyl'yeva, and other. 2012. *Novi vektory rozvytku strakhovoho rynku Ukrainy [New vectors of development of the Ukrainian insurance market]*. Sumy: University Book.